

21 Haziran 1930

Sayı: 1525

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE ROMANYA ARASINDA İKAMET
TİCARET VE SEYRİSEFAİN MUKAVELENAMESİ**

Bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti Reisi Hazretleri ve diğer taraftan Haşmetli Romanya Kralı Hazretleri, Romanya'daki Türk tebaalarının ve Türkleyedeki Romen tebaalarının ikamet şartlarıyla iki memleket arasındaki ticaret ve seyrisefaín müasebetlerini tanzim etmek arzusunda olduklarından bir mukavele akdine karar vermişler ve bu hususta, murahhasları olmak üzere,

Türkiye Cumhuriyeti Reisi Hazretleri :

Diyarbekir Mebusu, Eşbak Vekili, Büyükk Elçi Zekâ;

Burdur Mebusu Mustafa Şeref, ve

Hariciye müşteşarı Numan Rifat Beyfendileri :

Haşmetli Romanya Kralı Hazretleri :

Türkleyede fevkâlâde Murahhas ve Orta Elçisi «Couronne de Roumanie» nişanının büyük sahibini hâmil Mösyö Georges Filality ile Ticaret ve Sanayi Nezareti'nde Ticaret Müdürü Umumisi Mösyö Jean Gr. Dimitrescoyu tâyin etmişlerdir.

Müşâriünileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini teat ettikten sonra aşağıdaki ahkâmi kararlaştırmışlardır :

Madde 1 — Yüksek Akid Taraflardan her birinin tebaaları, diğer tarafın Ülkесine, memleketin kanun ve nizamlarına riayet ederek mahalli tebaalarının veya

ecnebiler için hususi ahkâm varsa - en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaalarının tabi oldukları veya olacakları, herhangi mahiyette olursa olsun, takyitlerden başkalarına tabi tutulmaksızın, maazalik ecnebiler hakkındaki zabıta ahkâmine hâlel gelmeksizin, serbestçe girebilecekler, orada seyahat, ikamet edebilecekler ve yerleştirebilecekler, veya hukuki her vakit terkedebileceklerdir.

Bununla beraber şuraşı mukarrerdir ki yukarıdaki ahkâm, muhacereti bir kanun ile tanzim etmek hususunda Yüksek Akid Taraflardan her birine tanınmış olan hakkı asla ihlâl etmez.

Madde 2 — Yüksek Akid Taraflardan her biri, gerek kanuni bir hüküm nütiesinde, gerek ahlâki ve sihhi zabıta ve dilencilik hakkındaki kanun ve nizamlara tevkîkan, gerek memleketin dâhilî ve harîcî emniyetine mütaallik esbat dolayısıyla diğer tarafın tebaalarına memleketinde yerleşmeli ve oturmağı ferdi tedâbir ile menetmek, yukarıda zikredilen sebeplerden dolayı memleketinden ihraç eylemek hakkını muhafaza eder.

Diger taraf, bu suretle ihraç edilmiş olan tebaalarıyla ailelerini, tabiiyetleri salâhiyyettar konsolos tarafından tasdîk edilmiş olduğu takdirde yeniden memleketine kabul etmeğî taahhüt eyler. Bu hukum siyasi esbaptan dolayı istenmeyen şahıslara tatbik edilmez.

Ihraç edilen şahısların ihraç hükmündü veren tarafın hududuna veya Irkâp ilmanına kadar nakkâş bu tarafa ait olacaktır.

Madde 3 — Yüksek Akid Taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin Ülkessinde, ihraz veya tasarrufu bu Yüksek Akid Tarafın kanunlarıyla en ziyade müsaadeye mazhar memleket tebaalarına müsaade olunmuş veya olunacak olan her nevi menkul ve kayrîmenkul ihraz ve tasarruf etmek hususunda tam serbestîye mallik olacaklardır. Onlar en ziyade müsaadeye mazhar memleket tebaaları hakkında tâyin edilmiş veya edilecek olan şeraitin aynına tebi olarak bu malları satma, değiştirmeye, bağılaşma, evlenme, vasiyet suretleriyle veya herhangi diğer bir suretle elden çıkarabilecekler veya veraset târikhîyle ihraz edebileceklerdir.

Onlar, yukarıdaki fîkrâda derpîs edilen ahvalin hiç birinde, mahalli tebaalara tatbik edilen veya edilecek olan, herhangi neviden olursa olsun, vergi, resim ve mükelefiyeterden başkalarına veya daha ağırlarına tabi tutulmayacaklardır.

Kezâlik onların, memleketin kanun ve nizamlarına uyarak, mallarını ve ailelûmum emtiyâlarını serbestçe ihraç etmelerine de müsaade olunacaktır. Bu husus ta, onlar, en ziyade müsaadeye mazhar memleket tebaalarının müminâsih ahvalde tabi bulunacakları tâkyitten başka hiç bir tâkyide ve resimlerden başka veya daha ağır hiç bir resme tabi tutulmayacaklardır.

Madde 4 — Yüksek Akid Taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin Ülkessinde, icrası memleket kanunlarıyla mahalli tebaalara halen hasredilmeyen veya atiyen hasredilmemiş bulunacak olan her nevi sanat ve ticaretî, hîrfet ve mesleki en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaalarıyla aynı şerâit dâhilinde ve memleketin kanun ve nizamlarına uyarak icra etmek hakkını haiz olacaklardır.

Madde 5 — Yüksek Akid Taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin Ülkessinde, şahısları ve malları için; kezâlik her nevi ticaret, sanat, hîrfet ve mesleğin icrası dolayısıyla, mahalli tebaalardan cibayet edilenlerden başka veya daha ağır herhangi mahiyette olursa olsun; hiç bir vergi, resim veya teklîf tedîyesiyle mükellef olmayacaklardır.

Bununla beraber «ikamet» resimleriyle zabıta muamelelerinin ifasına mütaallik resimler hususunda Yüksek Akid Taraflardan her birinin tebaaları en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaalarına bahsedilen muameleden müsteftî olacaklardır.

Madde 6 — Yüksek Akid Taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, suh vaktında olduğu gibi harb zamanında da ne orduda, bahriyede ve hava kuvvetlerinde, ne de milli muhafiz ve milli krataunda hiç bir mecburi askeri hizmete veya askeri hizmet yerine kaim olan hiç bir mecburiyet veya mülkellefiyete tabi tutulmayacaklardır.

Yüksek Akid Taraflardan birinin tebaa ve şirketleri, mahalli tebaasına tahlil edilecek olan askeri ve mülki istimval ve istimlaklerden başkasına hiç bir şekilde tabi kılınmayacaklardır. Bunlar, mahalli kanunların tayin eylediği usul dairesinde mallarının bedelini istifa edeceklerdir.

Madde 7 — Yüksek Akid Taraflardan birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, mahalli tebaalara tahlil edilmiş olan şartlar, takyitler ve harçlardan başkalarına tabi olmaksızın, haklarını takip ve mildaafa etmek üzere serbestçe mahkemelere müracaat etmek hakkına malik olacaklar ve bu mahalli tebaa, gibi, bütün davallarda, avukatlarını veya ejanalarını mevzuuhis ülkelerin kanunları mücibince bu mesleklerde kabul edilmis kimseler arasından intihap eylemek serbestisinden istifade edeceklerdir.

İki Akid Tarafın her birinin tebaası, diğerinin ülkesinde, mütekabiliyet şartıyla, adlı muzaheretten ve mahkeme masarifini mütemmin kefalet akçası muafiyetinden müstefit olacaklardır.

Madde 8 — Merkezi Akid Taraflardan birinin ülkesinde olan ve órada memleketin kanunlarına tevkikan usulü dairesinde mevcudiyeti halz bulunan hisse senetli şirketler sunal ve mali şirketler ve sigorta ve nakliyat kumpanyaları dahil olmak üzere sair ticari şirketler, diğer taraf ülkesinde gayrimeşru bir gaye takip etmemeleri şartıyla bu tarafça usulü dairesinde mevcudiyeti halz tanınacaklardır.

Mezkür şirketler diğer memleketin merdi bulunan veya meriyete konulacak olan kanun ve nizamlarına tabi olarak ve eğer bu memleketin kanunu mevzuati bir müsaade istihsal mecburiyetini derpi ediyorsa bu müsaadeyi istihsal eyledikten sonra, o ülkeye yerleştirebilecekler, ve filyaller, şubeler veya acentalar ihdas ve müldej ve müddealeyle mahkemelere müracaat edebileceklerdir.

Yüksek Akid Taraflardan birinin kanunu mevzuati dairesinde teşekkül etmiş olan mezkür şirketlerin, diğerinin ülkesinde lera edilecek olan faaliyeti, işbu diğer tarafın kanun ve nizamlarına tabi olacaktır.

Bu şirketler, ikinci memlekette mallarının kanuniye adlı hiyamesine mütaallik bütün hususlarda, yerli şirketlere yapılan muameleinin aynından müstefit olacaklardır.

Mezkür şirketlerle filyalleri, şubeleri veya acentaları ikinci memleketin toplantıda resim, harç ve vergiler hususlarında, aynı mahiyetteki yerli şirketlere tahlil edilen mali mülkellefiyetten daha ağırına, bu memleketin kanunlarının müsaadesi nisbetinde, tabi tutulmayacaklardır. (Ecnebi şirketlerin ruhsat ve tescil vesikalalarını istihsaline ait harç ve mülkellefiyetler müstesna olmak üzere).

Mamafih bu hükümlü Akid Taraflardan biri canibinden, ne Devlet tarafından kurulmuş olan müseseselere, Devletin hissedar bulunduğu şirketlere ne umumi hizmetin imtiyazına sahip olanlara bahsedilen vergi muafiyetlerini istemek, ne de diğer taraf şirketlerine kendisinin bahsedecen muameleden daha müsait bir muameleyi mutalebe etmek igin dermeyen edilemeyecektir.

Akid Taraflardan her biri, sermaye, irat ve kazanç üzerinden hesap edilen vergilere mütaallik hususlarda, diğer tarafın şirketlerini, vergilerin mahiyetine göre ancak bunların sermayelerinin kendi ülkesinde mevzu kismı üzerinden ve bu ülkeye tasarruf ettikleri mallar, elde ettikleri kazançlar ve yaptıkları muameleler itibarıyle resme tabi tutacaklardır.

Diger ciheetten, mütekabiliyet şartıyla, Akid Taraflardan her birinin şirkete-ri diler tarafın ülkesinde, memleketin kanunlarına uyarak ve bunlarda dergâ edil-miş olan istisnalar kaydı ihtirazisi altında her nevi menkul ve gayrimenkul malları dhraz edebileceklerdir; su kadar ki gayrimenkul ihrazi şirketin gayesini teşkil et-memesi meşruttur.

Mezkür şirketler esası nizamnamelerinin istihdaf ettiği başlıca muamelelerini Akid Taraflardan birinin ülkesinde, bu tarafın tâbiliyetini talep ve iktisap etmekâzin, temerküz ettiremezler.

Merkezleri mensup oldukları memlekette bulunan ecnebi bankaların filyal ve şubeleri bundan evvelki fikrada müstehdef değildir.

Madde 9 — Akid Taraflardan hiç birinin kendi tebaaları lehine, kendisinin diler Akid Tarafın tebaalarına bahsettiği haklardan başkalarını veya daha vâsi-lerini mutalebe etmek için yukarı maddelerde zîkredilen en ziyade müsaadeye mazhar millet hükmünden mütevelli menfaati dermeyen edememesi kararlaştırılmıştır.

Madde 10 — Akid Taraflardan biri canibinden, menşeî veya sevkolunaca-ri yer diler tarafın ülkesi olan herhangi emtiyanın ithal yahut ihraç veya transitine mütaallik hiç bir memnuiyet veya kayıt, menşeî veya sevkolunacağı yer herhangi diler bir memleket olan - eğer varsa - mümasil emtiaya aynı şerit altında tatbik olunmadıkça ipka ve ihdas edilmeyecektir.

Maamafih, aynı şeradite bulunan ecnebi memleketler arasında indi surette farklı muamele ihdası vasıtasi olacak şekilde tatbik edilmemek şartıyla, aşagidakı memnuiyet ve kayıtların menedilmiş bulunmadığını tanımla Akid Taraflar, mu-tabiktürler.

1 - Âmmenin emniyetine mütaallik memnuiyet ve kayıtlar;

2 - Ahlâk veya insaniyet düşünceleri dolayısıyla ısdar edilen memnuiyet ve kayıtalar,

3 - Silâh, mühimmat ve harb levazımı ithaline mütaallik memnuiyet veya kayıtalar,

4 - Âmmenin sıhhatını vikaye veya huy hayvan veya nebatların hastalık, ha-ğere ve muzır tufeyillerden himayesini temin maksadiyle ısdar edilen memnuiyet veya takyitler,

5 - Bedîî, tarihi ve atık ásara ait millî hazinenin muhafazasını istihdaf eden ihraç memnuiyet veya kayıtalar;

6 - Altına, gümüşe, nakde, nakdi evraka, ve esham ve tahvilâtâ kabili tatbik memnuiyet veya takyitler;

7 - Millî mümasil müstahsalların istihsali, ticareti, nakli ve istihlâki husus-âdarında memleket dâhilinde mîleses usulün ecnebi müstahsallarına tesmîl gayesi-ne mâtûf memnuiyet veya takyitler;

8 - Memleket dâhilinde, istihsal veya ticaret hususlarında Devlet inhisarına veya Devletin murakabesi altında iera olunan inhisara tabi tutulan veya tutulacak olan müstahsallara tatbik edilen memnuiyet veya takyitler.

Şurası mukarrerdir ki Akid Taraflar aleni veya gizli primler ve nakdi yar-đumalarla veya herhangi diğer bir suretle tercip edilen müstahsallara memnuiyet veya takyitler tatbik etmek hakkına malik olacaklardır.

Madde 11 — Menseleri Türkiye olan tabîî veya mamul müstahsallar, Romanya'ya ithal olundukları zaman gümruk resimleri, munzam resimleri ve tezyit emsali veya diler herhangi resim veya mükellefiyet hususlarında en ziyade mü-saadeye mezhar memleketin - mintakâvi tesmiyeleri her ne olursa olsun mümasil müstahsallarına bahsedilen veya edilecek olan muameleden daha az müsait bir muameleye tabi tutulamayacaklardır.

Aynıyla, menşeleri Romanya olan tabii veya "mamul müstahsallar" Türkiyeye ithal olundukları zaman, gümruk resimleri, munzam resimler ve tescit emsali veya diğer her hangi resim veya mükellefiyet hususlarında en ziyade müsaadeye mazhar memleketin, mintakası temsilcileri ne olursa olsun "mümessil" müstahsallarına bahsedilen veya ilerde edilecek olan muameleden "daha az müsaadet" bir muameleye tabi tutulamayacaklardır.

Madde 12 — TürkİYEYE yapılabilecek ihracattan Romanya'da ve Romanya'ya yapılıcak ihracattan Türkİyede aynı müstahsalların bu hususta en ziyade müsaadeye mazhar memlekete ihraçlarında istifa edilen veya edilecek olan ihraç resimlerinden başka veya daha yüksek resimler veya başka nevi harglar alınmayacaktır.

Üçüncü bir memleket ile müsavat üzere muamele, görmek teminatı, ithalat ve ihracat resimlerinin istifa tarzına, emtiyanın gümruk entrepololarına konulmasına, gümruk aldatırma ve usullerine, ithal ve ihraç olunan veya transit suretiyle geçen esyanın gümrukçe kabul ve gümrukten sevkine alt muamelata da şâmildir.

Madde 13 — Üçüncü bir Devletle müsavat üzere muamele görmek esası:

1 - Akid Taraflardan biri canibinden hemhudut memleketler hududunun iki tarafından, on beş kilometrelük bir saha dâhilinde vukubulacak hudut ticaret hususunda bahsedilmiş veya ilerde edilebilecek olan müsaadate,

2 - Bir veya mütaaddit memleketlerle aktedilmiş veya edilecek olan bir gümruk ittilâhadından minibals-müsaadati mahsusuya,

3 - Gümruk tarifesî hususunda, Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış olan memleketler arasında mevcut veya istikbalde ihdas edilecek olan menâfi ve müsaadata, kabili tatbik olmayacağı.

Madde 14 — Akid Taraflardan her biri, ithal edilen müstahsalların menşe memleketini tesbit etmek için, varıt olan maddenin ihracatçı memleketin millî müstahsalat veya mamulâtından olduğunu, ve yahut iktisadi sebepler ilcasıyla ve mezâkûr memleketin kanunlarına tevâfkan orada bir tahavvûle uğramasından veya bir ameliye görmesinden dolayı o memleket müstahsallarından imiş gibi telâkkisi jabettığını mübeyyin bir menşe şahadetnamesinin ithâlatçı tarafındanibrâzını telep edebilecektir.

Bu mukavelenameye raptedilen nümunâ ("A" melfufu) mucibince tanzim edilmiş olan menşe şahadetnameleri, gerek mûrsâlin menzûp olduğu ticaret, ve sanayi odaları, gerek gümruk idareleri ve gerekse mûrselânlîyeh memleketin kabul edecek herhangi teşkilat veya heyet tarafından ita olunacaktır.

Posta paketleri, ticari bir mahiyeti taşız isâlâttañ madut olmadığı takdirde, menşe şahadetnamesine tabi tutulmayacaktır.

Madde 15 — İthalat muamelesi, Yüksek Akid Taraflarca, terkibe, safiyet ederecesine, evsafa, hall-i sihiye, istihâal mintakasına dair bazı şartlara veya diğer emâmasıl seraite muallâk tutulan emtia için ihraç memleketinin salâhiyyettar makamı tarafından verilmiş bir şahadetname ibrazı suretiyle huduttaki kontrol müsâmelâtının sadeleştirilmesinin mümkün olup olmadığını İki hükümet birlikte tetkik edecektir.

Madde 16 — Hayvanatın ithali, transiti, aktarması ve mûruru usulü, baytarî vicabati sihiye vechile her memleketin baytarî-zabitâl sihiye kanunlarına tevâfkan etmesi olunacaktır.

Bunun için İki Akid Taraf hayvanatın ve hayvan müstahsalâtının ithali ve transit usulünü tanzim edecek bir husus İthalatname teveâsûl eyleyeceklerdir.

Madde 17 — Akid Taraflardan birinin ülkesinde, Devlet, vilâyetler, kazalar ve nahiyeler hesabına olarak bir maddenin istihsalı, imali ve yahut istihlaki üzerine vazedilen veya edilecek olan dâhilî resimler, hiç bir sebeple, diğer taraf müstahsallarını, aynı cinsten olan yerli müstahsallardan, yahut mümasil yerli müstahsalar, bulunmadığı takdirde, en ziyade müsaadeye mazhar millet müstahsallarından daha ağır bir surette mükellef tutulmayacaktır.

Madde 18 — Akid Taraflardan birine mensup olup kendi memleketlerindeki salâhiyyettar makamat canibinden verilen bir «salâhiyet varakası» ibraz ederek ora-da ticaret ve sanatlarını icraya mezun bulunduklarını ve kanunlar ile muayyen resimleri ve vergileri tesviye ettiklerini ispat eleyecek olan tacirler, fabrikacılar ve sair sanat erbâbı, gerek bizzat ve gerek kendi hizmetlerinde bulunan seyyar meşugâr vasitasıyla, diğer taraf ülkesindeki tacirler veya müstahsalar nezdinde ve yahut umumi satış mahallerinde kendi ticaretlerinin mevzuunu teşkil eden emtiayı memleketin kanun ve nizamlarına uyarak satın almak hakkına malik olacaklardır. Bunlar arzettikleri nümunelere tevafuk eden emtiayı kendi ticaret veya sanatlarında kullanan tacirlerden veya sair eshastan siparişler dahi alabileceklerdir. Kezalik, beraberlerinde nümuneler veya modeller nakledebilecekler veya bunları kendilerine ırsal ettirebileceklerdir. Bu muamelelerden hiç birinde, bunlar, beraberlerinde ithal ettikleri veya kendilerine göndertikleri mevât için, bu modeller, nümine veya model olmak ve satılık emtia olmamak şartıyla, hususî bir müsaadeye muhtaç olmayacaklar ve hiç bir resim ve aidat tabi tutulmayacaklardır. Muayyen bir metain örneği olan bâlcümle mevât, bir cihetten mezkûr mevât tekrar ihrâç esnasında alemlâl ayniyatlarının tesbit kilninasına salih bulunmak ve diğer cihetten böylece ithal edilmiş olan mevât, heyeti mecmuasıyla, nümuneliklerin mütat mahiyetini zayı etmiş olacak derecede veya kıymet irâe eylememek kaydı muzaafi altında nümine veya model addedilirler.

Salâhiyet varakası (B) melfufundaki nümuneye muvafık surette tanzim edilmiş olacaktır. Akid Taraflar bu varakaları itaya memur olan makamı ve kezalik seyyar ticaret memurlarının ticaretlerini icra ettiklerinde tebâiyete mecbur oldukları ahkâmı mütekabilen yekdiğerine işaret edeceklerdir.

Maahaza şurası mukarrerdir ki yukarıda zikredilen seyyar ticaret memurları varaklarında yazılı olanlardan başka tacirler veya sanat erbâbı için satış muameleleri akdinde bulunmak hakkını haiz olmayacaklardır.

Ithal memnu emtia müstesna olmak üzere, bir gümruk resmine veya herhangi diğer resme tabi olan ve nümunelik veya model suretiyle ithal edilen mevât, tekrar ihrâç olunması kaydıyle, ikti tarafça, aşağıdaki şeriat dairesinde, ithal ve ihrâç resminden muvakkat muafiyet ile kabul edilecektir :

A - Bu seyyar memurlar, gümruk idaresine beyannamelerini verirken, ihrâç memleketi gümruk memurları tarafından musaddak ve beraberlerinde ithal ettikleri nümuneleri veya modelleri alemlâfredat müşir bulunan tarifatlı bir listeyi üç suretiyle birlikte ibraz edeceklerdir. Eğer tarifatlı listeyi hâmlî bulunmuyorlarsa, beyannamelerini verirken, nümuneler veya modelleri alemlâfredat irâe eden bir listeyi üç nüsha olarak ita edeceklerdir. İthalât memleketinin gümruk memurları listesinin mahalli lisana tercumesini talep edeceklerdir.

B - Nümuneler veya modellerin tekrar ihrâçları esnasında ayniyetlerinin tesbit edilebilmesi için, bunlar ihracat memleketinde, nevi ve şekillerine göre, damgalanmış yahut balmumu veya kurşunla mühürlenmiş olacaklardır. Her iki tarafın, gümruk makamı, nümunelikleri üzerine vazedilmiş olan ashâne mutabakatının tahkikini temin için, bu damgaların örneklerini ve mühürlerin basılmış şekillerini

mütekabilen ve resmen yekdigerine göndereceklerdir. İşaretler yazılı gayrikabıl veya mahzurları dâl olduğu takdirde, fotoğraflar, resimler veya tam ve mufassal târifat ile aynıyetin tesbiti caizdir. Bununla beraber ithalât memleketinin gümruk memurları bu nümuneleri, tekrar ihracları esnasında aynıyetlerinin temini için elzem addedelecekleri hildîmle, ahvalde, masarifî alâkadarlarca tesviye edilmek üzere nunzam işaretler ile teghiz edebileceklerdir.

Bu son keyfiyetten maâda, gümruk muayenesi, nümunelerin sadece aynıyetin tesbitinden ve icabi takdirinde talep edilecek tekâlfî ve rüsum miktarının tâyîninden ibaret olacaktır.

Nümenâ veya modeller, ihrac memleketinde vazedenmiş işaretleri hâmil bulunmazsa, ithal memleketinin gümruk memurları yeni işaretler vazedeceklerdir.

C - İthalâtçı taraftan gümruk idaresine tarifathî listenin veya muamelelere alt beyannamenin itasından sonra gümruk muayenesine mübaşeret edilecek ve nümunelere alt olan liste veya beyanname ile bunlara mevzu işaretler usulüne muvafik ise bu nümunelerin her birinin gümruk resmi ve eğer mahal varsa istihâk resmi tesbit olunacak ve bu tekâlfî ve rüsumun baâlî olduğu miktar gerek nakten, gerek ithalât memleketinin salâhiyyettar makamından kâfi görülen teminat suretinde depozito edilecektir. Teminata mütedair ahkâm mütekabil hükümler tarafından kendî kanunlarına tevâfîkan tanzim edilecektir. Târtîma ve saire ücretleri katî surette tesviye olunacak ve gümruk memurları tarafından alelusul tâ'rik edilen tarifathî liste veya beyanname nüshalarından biri ithalâtçıya iade edilecektir.

Maaâhaza, ithalâtçı, nümunelerden her birinin rüsumunu tarifenin mevâddi mütaâlikâsi mucibince hesap ettirip depozito edecek yerde nümunelerin mecmuî için bu rüsumu tarifede en yüksek resme tabi nümunâ üzerinde tesviye eylemek hakkını haiz olacaktır. Gümruk memurları bu tekâlfî isaf etmekle mükellef bulunacaklardır.

D - Bu suretle ithal edilmiş olan nümuneler veya modeller bir senelik bir mühlet zarfında gerek ithal edildikleri gümrukten gerek diğer birinden ya ihracat memleketine iade veya herhangi bir memlekete tekrar ihrac edileceklerdir. Bir senelik mühlet icabettiği takdirde, ithalât memleketinin gümruk idaresi tarafından tahdit olunabilir.

E - Tarifathî veya beyanname ile tekrar ihrac edilecek nümuneler veya modeller alâkadarlar tarafından gümruk idaresine ibraz olunacak ve bu idare, muâyene ettikten sonra, ithal esnasında mevdu rüsumun tamamen iadesi veya bu rüsumun tesviyesini mülemmin kefaletin feshi muamelesini ifâ edecektir. Bu iade veya kefalet feshi keyfiyeti ancak tekrar ihrac edilmiş olan nümuneler veya modeller için ifâ kılınacaktır. Yukarda zikredilen mühletin bitiminden sonra tekrar ihrac edilmemis veya o mahalde satılmış olan nümuneler veya modellerin emaneten tutulan gümruk rüsumu gümruk idaresine irat kaydolunacak veya kefalet kabul edilmiş ise - kefillerden istifa edilecektir.

F - İthal esnasında mevdu rüsumun iadesi veya kefaletin feshi, hudutlarda ki bilâum gümruk idareleriyle memlekêt dâhilinde kâin olup bu bapta muktazi salâhiyyeti haiz bulunan gümruk idarerince ifâ edilebilecektir. Akid Taraflar, mezbur salâhiyetin verildiği idarerin listelerini yekdigerine tebliğ edeceklerdir.

Bu maddenin ahkâmı hakkında herhangi bir üçüncü Devlet ile müâavat üzerine muamele görmek esası zaten mütekabil surette mahfuz bulunmaktadır.

Bu maddenin ahkâmı ayak saticığını, seyyar ticaret ve sanata ve ticaret ve sanat icra etmeyen eshas nezdinde siparişler taharrisine - bu hususlarda Yüksek

Âkîd Taraflardan her biri kendi kanunlarının tam serbestisini mahfuz tuttuğu için - kabili tatbik olmayacaktır.

Madde 19 --- İki Âkîd Taraf, ülkeleri içinden transitin serbestisini mütekabiben yekdiğerine bahşeyeyeceklerdir, ve bu sebeple hiç bir transit resmi almayı taahhüt ederler.

İki Âkîd Taraf, umumiyetle, transit hususunda, transitin serbestisine dair olup 14 Nisan 1921 de Barselonda imza edilmiş olan mukavelenamenin mütemmim cüzünü teşkil eden esası nizamnamede münderîc ahkâma ittiba eyleyeceklerdir.

Madde 20 --- Âkîd Taraflardan birinin, bir veya bir kaç üçüncü memleketten transit suretiyle geçtikten sonra diğer taraf ülkesine ithal edilmiş olan arzi ve signal müstahsalları, ithal esnasında, menşe memleketlerden doğrudan doğruya it-halleri takdirinde alınacak gümruk rüsumundan yahut aidattan başkasına veya daha yükseğine tabi tutulmayacaktır.

Bu hüküm, doğrudan doğruya transit edilen emtia hakkında cari olduğu gibi aktarma, zurufu teedit veya antrepoya vazedildikten sonra transit edilen emtiaya da tatbik olunur.

Madde 21 --- İki Âkîd Taraf şîmendîfer tarifelerine ve vapur ücretlerine mütasallık mütekabîl münasebetteerde, yekdiğerine en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ve yolcularla ağırlıklarını ve emtia ve sair eşya ırsalâtının demir ve deniz yoluyla nakliyatı hususunda aynı şeriat dâhilinde aynı istikamet ve aynı hatlar için mevzu umumi vergiler ile nakliye ücreti ve sureti sevkte farklı ve madum bir muamelede bulunmamak enirinde mutabik kaldıklarını beyan ederler.

Ahkâmi salife, ne umuru hayriye yeyahut maarifi umumiye namına bahsedilen, ne de bir afet zamanında tatbik olunan tarife tenzilâtını istihdad eylemez.

Madde 22 --- Âkîd Taraflardan birinin, ticaretlerini icra zimmânda panayır-jara ve pazarlara giden tebaaları, diğerinin ülkesinde, tâbiliyetinde bulundukları ünemleket memurları tarafından bu mukavelenamenin (C) melfufundakî veğhile ita edilmiş bir hüviyet varasını ibraz edebildikleri takdirde, mahalli tebaalardan da-ha az misait bir surette muamele görmeyeceklerdir.

Panayırjara, sergilere yeyahut mügâbakalara tahsis edilmiş olan mevat, işbu mukavelenamenin on sekizinci maddesinde nümuneler hakkında derpiş edilen ayniyetin tesbiti ve tekrar ihraç şartları tahtında ve icabına göre, kâfi miktarda teminat, akçesi depozito edilmek mukabilinde gümruk resmi vermekszin ithal olunacaktır.

Birinci fikramın ahkâmu, seyyar erbâbi sanata kabili tatbik olmadığını gibi ne ayak satıcılığına ne de sanat veya ticaret icra etmeyen eşas nezdinde siparişler taharrisine şâmil bulunmadığından Âkîd Taraflardan her biri bu bapta kendi kanunu mevzuatında tam serbestisini muhafaza eder.

Madde 23 --- Yüksek Âkîd Taraflardan her birinin tebaa ve şirketleri diğer tarafım ülkesinde, ihtira beratları, fabrika yahut ticaret markaları, ticari unvanlar hususunda, kanunda gösterilen usule riyet şartıyla, bu tarafın tebaa yahut şirketlerine ait aynı hukuku haiz olacaklardır.

Madde 24 --- İki Âkîd Taraftan her biri, diğer tarafın gemilerine, kendi bahri limanlarında limana serbestçe duhul ve limandan istifade hakkında ve seyrlisefer ile gemilerin ve hamule ve yolcularının ticari muamelâtında ve tahmil ve tahliye vesaitinde bahsettiği teshîlâtta tamamen intifa etmek hususlarında ve kezalik hükmét, umumi daireler, imtiyaz sahipleri veya her nevi müesseseler nam ve hesabına cibayet edilen her türlü rüsum ve tekâlfîte, kendi sefainine mahsus muameleye müsavi bir muamele teminini, mütekabiliyet şartıyla, teahhüt eyler.

Madde 25 — İki Akid Taraftan birinin sancığını taşıyip diğer tarafın bir limanına, orada gerek hamulelerini ecnebi bir semti maksut için teşkil veya ikmā: etmek, gerek ecnebi memleketten getirdikleri hamulelerini kısmen veya kämlen tahliye eylemek maksadıyla giren sefain ve merakip, mütekabil memleketlerin kanun ve nizamlarına uyarak ve mümasil ahvalde yerli sefainin tabi olduğu veya olacağından başka rüsum tedİYE etmeksizin, hamulelerinin aynı memleketin diğer İlmanına yahut bir ecnebi İlmana mahsus olan kısmını gemi dāhilinde hifz ve bunu tekrar ihraç edebileceklerdir.

Madde 26 — Yüksek Akid Taraflardan birinin tebaasından bulunan sefine veya hamule sahipleri, gemi mucirleri ve gemi müstecirleri keza bunların mümessil ve vekilleri, yerillerin tabi bulundukları aynı şerait dāhilinde olarak ve mükellef oldukları aynı rüsumu verecek, diğer taraf ülkesindeki İlmanlar ile müştemilâtina ait bittiin tesisat ve vesaiti - bunlar umumun istimaline mahsus oldukça - istimalde serbest bulunacaklardır.

Madde 27 — Yüksek Akid Taraflardan birinin, fırtına yahut bir hasar ilcasıyle, diğer tarafın bir İlmanında melce aramak mecburiyetinde kalan sefainin, mümasil ahvalde yerli sefainin mükellef olduğundan başka rüsum tedİYE etmeksizin, mezkür İlmanda tamirat lera etmesine ve tekrar denize çıkışmasına müsaade edilecektir. Tamirde bulunan sefinenin kaptanı, masarifi korumak için, hamulenin bir kısmını satmak ıztırarında bulunacak olursa İltica ettiği mahelde mer'i olan ahkâmi mevzuva ve tarifeye ittibaa mecbur olacaktır.

Madde 28 — Akid Taraflardan birine mensup bir sefinenin diğer taraf sahillerinde batması, karaya oturması, hasara veya mecburi tevakkufa uğraması gibi hadiselerde bu sefine, gerek kendisi gerek hamlesi itibarîyle, mütekabil memleketlerden her birinin kanuni mevzuatının, mümasil ahvalde, kendi sefainine bahşeyediği aynı himaye ve teshillâttan müstefit olacaktır. Kaptan ve mürettebata, gerek şahısları, gerek sefine ve hamlesi için her türlü muavenet ve müzaheret gösterilecektir. Tahliseye mütaallik ameliyeler memleketin kanunlarına tevkîlan cercyan edecektir. Sefine ve hamulesinden kurtarılanların hepsi yahut satıldıkları takdirde bedelleri sahiplerine yahut ıçunların yerine hak sahibi olanlara tâde olunacak ve mümasil ahvalde yerillerin tabi olduğundan daha yüksek tahliye masarifi verilmeyecektir.

Bundan tâde olunacak yüksek Akid Taraflar kurtarılan emtianın, dâhilî istihlâke arzedilmedikçe hiç bir gümruk resmi tedîyesine tabi tutulmamasında mutabıktilar.

Madde 29 — Sefainin milliyeti, mevzuubahis geminin eit olduğu memleket kanunları mucibince, salâhiyyettar makamat tarafından veriliip gemide mevcut bulunan senet ve patentalarla tâyin edilecektir.

Hacmi istisabı şahadetnamelerinin mütekabilen tanınmasına mütaallik bir İtlâfi hususî akdine kadar Akid Taraflardan her birine mensup, sefain, diğer taraf İlmanlarında yeniden hacim tâyini muamelesine tabi tutulmayacak ve verilecek seyrülsefer resim ve harçlarının miktâri, gemin'in sancığını taşıdığı memleketin salâhiyyettar makamı tarafından verilmiş olan hacmi istisabi şahadetnamelerine nazaran tesbit olunacaktır.

Madde 30 — Millî muamele yahut en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi usulü :

1 - Yüksek Akid Tarafların kara sularındaki sayda;

2 - Bahri inşaat sanatının ve gemiciliğin prim ile yahut diğer hususi tesis-hâlia teşvikîna mütaallik olarak millî ticareti bahriye için kavânını hususiye tatbikîna;

3 - Hükümetin emaneten veya bilişirak yaptığı kendi sefaçine bahşeylediği menafia;

4 - Bahri spor şirketlerine verilen imtiyazlara;

5 - Kılavuzluk, cer, tahlisiye ve bahri müzaheret de dahil olmak üzere Marmaralara, aşık demirleme mahallerine ve sig sahilere mahsus bahri hizmetlerin ifasına şâmil değildir.

Madde 31 — Bu mukavele münhererecatı, Türk gemileri hakkında herhangi farklı bir muameleyi tazammun etmemeleri kaydıyle, beynemilei nehirlerde mütaaliık olarak mer'i bulunan umumi veya hususi ahkâmı hiç bir suretle ihlal eylemez.

Madde 32 — Bu mukavele ahkâmı, iki Akid memleketin her birinde mer'eyahut mer'iyete konacak kanunlarla tanzim edilmekte devam edecek olan kabataja hiç bir suretle tatbik edilmeyecektir.

Madde 33 — Bu mukavele ahkâmı, dâhil sulardaki seyrisefaine asla tatbik olunmaz.

Madde 34 — Bu mukavele ile melfufları ve imza protokolu tasdik olunacak ve tasdiknameler silüeti mümkün ile Bükres'te teati edilecektir.

Bu mukavele tasdiknamelerin teatisinden otuz gün sonra mevkii mer'iyete gelecek ve mer'iyeti gününden itibaren iki sene müddeti halz bulunacaktır.

Zikrolunan müddetin hitamından itibaren iki ay evvel Yüksek Akıtlardan biri tarafından fesih olunmadığı surette mukavele kendiliğinden temdit olunacak ve fesih gününden itibaren daha altı ay mer'iyette kalacaktır.

Yukardaki ahkâmı tasdik etmek üzere tarafeyin murahhasları işbu mukaveleyi imişler ve mührleriyle mühürlemişlerdir.

Ankarada iki nüsha olarak 11 Haziran 1929 tarihinde tanzim kilinmiştir.

Filality

J. Gr. Dimitresco

Zekâti

Mustafa Şeref

M. Numan

İmza Protokolu

İkamet, Ticaret ve Seyrifeain Mukavelenamesinin hini imzasında zırde yazılımza murahhaslar aşağıdaki tesbiti yapmak hususunda mutabık kalmışlardır.

Onbirinci maddeye müteferriyan

Mevridi Türkiye olan kuru üzümllerin, Romanya'da, her hangi bir memleketin aynı mahsulünün ve betahsis Yunanistan mahsulu olan Korent kuru üzümünün tabi bulunduğuundan veya tabi tutulacağından daha yüksek ithalat resmine ve her ne mahiyette olursa olsun daha yüksek hiç bir resim ve mükellefiyete tabi tutulması mukarrerdir.

Romen Hükümetinin, her sene yüz bin kilodan dun olmamak üzere, mevridi menşe şahadetnameyi tesbit edilecek olan Türk tütünü istirasını taahhüt ettiğini Romanya Heyeti Murahhası beyan eyler.

Filality

J. Gr. Dimitresco

Zekâti

Mustafa Şeref

M. Numan

fabrika - veya ticarethaneşinin - lerinin sahibi veya namına ifayı muameleye salâhiyettar seyyar ticaret memuru olduğu ve mumaileyhin salifüzzikir fabrika (ticarethane) -ler- için balâda muharrer memleketlerde siperişler almak veya hut mubayaat icra eylemek salâhiyetini haiz bulunduğu ye mezkûr ticarethane -fabrika- nun -larin-

Memleketinde icrayı ticaret -sanat- etmeye mezun olup bu bapta tekâlifi kanuniyeyi tesviye etmeye olduğu -oldukları- tasdik kılındı.

.....şehrin ismi 19
ticarethanenin -lerin- sahibinin imzası:

Varaka hâmilinin eşkâli

Yas : .....

Boy : .....

Saç : .....

Alâmetî farika sabite : .....

imzası

Varaka hâmilinin

Fotoğraf

(C) Melfufu

Panayır ve pazarları ziyaret edenlere mahsus

Salâhiyet varakası

İşbu varakanın hâmili olup ..... deki Türk tebaası için Romanyadaki - Romanya tebaası için: Türkiyedeki panayır ve pazarları ziyaret etmek arzusunda bulunan ..... Efendinin ..... şehrinde ikamet eylediği ve ticaret veya sanatinin içrası için tekâlif ve rüsumu kanuniyeyi lie mîkellef olduğu tasdik kılındı.

İşbu varaka ..... aylık bir müddet için muteberdir.

(Varakanın ita kılndığı
mahal ve tarih ile ita eden
makamın imza ve mühürü)

Munzam Protokol

Âkîd Tarafların murahhasları, Ankarada 11 Haziran - 1929 da imzalanan İkamet, Ticaret ve Seyrîsefain Mukavelenamesine raptedilecek ve bunun mütemmim cüzünü teşkil edecek olan bu protokolda aşağıdakî noktalar hakkında mutabık oluklarının tasrib eylemeği kararlaştırılmışlardır.

1 - İki Âkîd Taraf, mevzuubahis mukavelenamenin 14 üncü maddesinde zikredilen menşe şahadetnamelerinin kendilerinin siyasi ve konsolosluk memurları tarafından tasdikin mütalebe edebilmek salâhiyetine eskisi gibi malik olmakta devam edeceklerdir.

2 - 11 Haziran 1929 da imzalanan İşbu protokolun eczasından bulunduğu İkamet, Ticaret ve Seyrîsefain Mukavelenamesinin mer'iyete girdiği günden itibaren. İki Âkîd Taraf, mütekabil münasebetlerine mütaallik hususlarda, 24 Temmuz 1923 de Lozanda imza edilen ve 6 Ağustos 1931 de münpâzî olacak olan İkamet mukavelenamesinin haizi tesir olmaktan sâkut olacağını tanırılar.

Ankarada 9 Temmuz 1929 da tanzim kılınmıştır.

ZEKAI

FILALITY